

Moskal gegn Póllandi

Dómur frá 15. september 2009

Mál nr. 10373/05

1. gr. 1. viðauka. Friðhelgi eignarréttar

Félagslegar bætur. Lækkun bóta vegna ofgreiðslu.

1. Málsatvik

Kærandi, Maria Moskal, er pólskur ríkisborgari, fædd árið 1955 í Glinik Chorzewski í Póllandi. Hún fæddi barn árið 1994 og er barnið haldið asma, ýmiss konar ofnæmi og fær endurteknar sýkingar. Kæra Moskal var sú fyrsta sem dómstóllinn fjallaði um af 120 kærur sem varða afturköllun á greiðslum lífeyris sem foreldrar barna í Póllandi með varanleg heilsufarsvandamál fengu greiddan að því er haldið var fram fyrir mistök.

Í ágúst árið 2001 sótti Moskal um að greiðslur lífeyris til sín hæfust fyrr en vant væri með vísan til þess að barn hennar þyrfti stöðuga umönnun. Fallist var á beiðni hennar og frá og með 1. september fékk hún greiddan lífeyri og um leið hætti hún í starfi sem hún hafði þá stundað í 30 ár. Hún fékk útgefið auðkenniskort lífeyrisþega sem á stóð að gildistími kortsins væri ótakmarkaður. Moskal fékk greiddan lífeyri næstu 10 mánuði þar á eftir. Í júní árið 2002 ákvað félagsmálanefnd að stöðva greiðslur til Moskal frá og með 1. júlí 2002. Nefndin taldi einkum að gögn sem fylgdu umsókn Moskal árið áður hefðu verið ófullnægjandi.

Hæstiréttur Póllands komst að þeirri niðurstöðu að endurupptaka málsins hjá félagsmálanefndinni hefði verið réttlæt看leg af því að stjórnvöld hefðu ekki tekið eftir því að mikilvæg gögn skorti í máli Moskal fyrr en eftir að ákvörðunin um að veita lífeyrinn hafði verið tekin. Moskal var ekki gert að endurgreiða þann lífeyri sem hún hafði þegar fengið greiddan.

Frá 1. júlí 2002 til 25. október 2005 fékk Moskal engar félagslegar greiðslur og hélt því fram að hún hefði raunar ekki haft neinar tekjur á tímabilinu. Þann 25. október 2005 veitti atvinnumálaskrifstofa Moskal lífeyri sem nam 50% af þeim mánaðargreiðslum sem hún hafði áður fengið. Þessar greiðslur voru veittar afturvirkir með eingreiðslu frá 25. október 2002 en án vaxta.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi byggði kæru sína á 6. og 8. gr. auk 1. gr. 1. viðauka. Kærandi hélt því fram að pólsk stjórnvöld hefðu svipt hana eign sinni eftir ósanngjarna málsmeðferð.

Niðurstaða

Dómurinn tók fram að kærandi hefði öðlast eignarréttindi í kjölfar ákvörðunar félagsmálanefndarinnar árið 2001 og að ákvörðunin hefði verið í gildi í 10 mánuði áður en stjórnvöld urðu þess vör að mistök höfðu verið gerð. Málið hefði tekið tvö ár í meðferð hjá pólskum dómstólum og á meðan hefði Moskal ekki fengið neinar félagslegar bætur.

Dómstóllinn tók fram að stjórnvöld yrðu að sýna fyllstu nærgætni þegar fengist væri við málefni sem væru einstaklingum sérlega mikilvæg eins og ætti við um félagslegar bætur. Þrátt fyrir að stjórnvöld þyrftu að geta leiðrétt mistök sín þá yrðu þau að komast hjá því að raska högum borgaranna um of.

Með ákvörðun pólskra yfirvalda árið 2002 um að hætta að greiða kæranda lífeyri með vísan til þess að hann hefði verið veittur á röngum forsendum hefði kærandi skyndilega glatað einu tekjulind sinni sem hún hafði notið í 10 mánuði. Þrátt fyrir að hún hefði getað kært ákvörðunina til dómstóla þá hefðu þeir verið tvö ár að leysa úr málinu. Á þeim tíma hefði kærandi ekki hlotið neinar félagslegar greiðslur. Dómstóllinn komst að þeirri niðurstöðu að stjórnvöld hefðu ekki brugðist nægilega skjótt við mistökum sínum. Viðbrögðin hefðu hvorki verið í samræmi við tilefnið né hefðu þau verið samræmd innbyrðis.

Dómstóllinn viðurkenndi hins vegar að væri stjórnvöldum óheimilt að leiðrétta mistök af þessu tagi gæti það verið ósanngjarnt gagnvart öðrum sem greiddu til félagslegra tryggingakerfa. Engu að

síður taldi dómstóllinn að þessi sjónarmið gætu ekki ráðið úrslitum þegar einstaklingur, sem í hlut ætti, þyrfti að bera óhóflegar byrðar. Dómstóllinn leit í þessu samhengi til þess að kærandi hefði misst einu tekjur sínar og byggi á svæði þar sem henni hefði verið erfitt að fá nýja vinnu. Þrátt fyrir að kærandi hefði með ákvörðun í október 2005 fengið greiddan lífeyri afturvirkir hefðu engir vextir fylgt þeirri fjárhæð. Mistök stjórnvalda hefðu því leitt til þess að kærandi hefði einungis fengið helming af væntanlegum tekjum og það eftir þriggja ára málsmeðferð. Með vísan til þessa taldi dómstóllinn að ekki hefði verið jafnvægi á milli almannahagsmuna og krafna um vernd grundvallarréttinda einstaklinga í umræddum athöfnum pólska ríkisins. Byrðin sem var lögð á kæranda hefði verið óhófleg.

Af þessum sökum reyndist ekki nauðsynlegt að meta kærana sérstaklega varðandi 6. og 8. gr. sáttmálans.

Á grundvelli 41. gr. voru kæranda dæmdar 15.000 evrur í bætur fyrir fjártjón og miska.

Þrír dómara skiluðu sameiginlegu séráliti þar sem fallist var á niðurstöðu meirihlutans að hluta.